

TELEGRAFUL ROMANU

Nr. 12. ANUL XIV.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi si Duminica. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru prin. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Insertele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 10/22 Februaru. 1866.

Motivele pentru activitate si in contra pasivitatii.

(din „Gaz. Tr.“)

„Ne aflamu obligati in consciinta a mai impartasi on. publicu si motivele activisiloru v. din sinulu natiunei nostre, pentru ca de tempuriu sa ne cumpenimu superioritatea opiniiloru, candu vine vorb'a de a trece si Rubiconulu. — Ne aflamu in stare a le impartasi din pen'a cea mai competente in felulu seu si o facemu cu scopu de ale cunoște de tempuriu favoera solidaritatii la momentulu relupteloru din respandiele facendeloru; ele se desfasuira asiá:

„Pana acum s'au esprimat diferite opinii in jurnalistic'a romana despre aceea, ca ore se alega Romani ardeleni deputati pentru Pest'a si in casulu de alegere sa murga deputatii alesi la Pest'a seu ba, desfasurandu deosebite motive pro si contra fiescare din punctulu seu de purcedere.

„Ce privesce la opiniunea mea eu sum si fatia cu stadiulu cestu nou alu evenimenteloru politice totu pentru politic'a de activitate, voindu a me feri din tote poterile de a nu me convoi eu insumi la aplicarea acelu proverbiiu de trista memoria de a tracta si decide altii „de nobis sine nobis, la care ne-ar duce negresitu o politica de negatiune, seu de pasivitate.

„Este aprópe de mintea omului, ca rezultatulu pertractariloru este obicinuitu mai favoritoriu pentru aceia, pe carii atinge, atunci candu sunt si ei multu putinu reprezentati in adunarile, dietele, pertractatoare, decatu in casulu contrariu.

„Deca privimu la pusetiunea nostra a Romaniloru ardeleni in constelatiunea presinta a trebiloru publice, potemu fi convinsi, ca tote jurisdictiunile tieriei, inclusive si municipiele sasesci voru alege si tramite deputati la Pest'a; noi intru ast'a nu-i potemu impedeá, efeptuindu-se alegerile in sensulu legiloru dupa jurisdictiuni seu municipia, iara nu dupa natiuni. Standu lucrulu asiá, putemu sci a priori, ca rezultatulu negatiunei nu va fi altulu din punctu de vedere alu dreptulu publicu, decatu ca 5 deputati romani lipsescu seu cu alte cuvinte 3 municipie ardeleni (Fagarasiului, Naseudului si orasiulu Hatiegu, caci numai in aceste se pote aplica politic'a de negatiune) nu sunt reprezentate in Pest'a. Ore pote-vomu noi pe temeiulu unui astfelu de resultatu fara insemnatate afirmá cu efeptu, ca Transilvani'a nu a tramisu deputati la diet'a din Pest'a? — Nu, prin urmare ce amu produsu noi prin negatiune? — Amu produsu Dloru aplicarea maximei in contrane de a se tracta de nobis sine nobis. Sa nu uitamu, ca in diet'a din Sabiu au lipsitu deputati la 2 natiuni cu regalistii loru impreuna, respective a 15 municipii si legile aduse de ea totusi s'au sanctionatu. Esempla docent.

„Apoi privindu lucrulu dintr'unu punctu de vedere putintelu mai inaltu, sa ne punemu intrebarea, ore intieptu este, ca noi sa remanemu singuri izolati, pe terenulu negatiunei seu pasivitatii — nici macaru sasii cu noi, — intr'unu tempu de a o a e r a n o u a p o l i t i c a, de o intocmire generala a monarchiei, candu Domnitoriulu in Insași Pré inalt'a Sea persóna a luat u initiativ'a reorganizarei interne a monarchiei, fatia cu care noi suntemu numai o particula.

„Noi Romani pe regatulu triunitu (Croati'a) in politic'a lui privitoare la modus procedendi nu-lu putemu imita, elu este unu statu natiunale slavu, municipiele si reprezentanti'a regatulu se afla in manile si dispositiunea natiunei slave, pre candu Ardelulu sta din 4 natiuni, intre carii natiunea romana in diet'a patriei, fia aceea ori cum compusa, nu pote ave nici cum majoritate absoluta de reprezentanti natiunali, iara in tierra in josu numai cele 3 municipie sunt acelea, unde romani au majoritatea membriloru comitetulu centrale pe langa sine.

„Va sa dica politic'a negatiunei absolute pentru romani este nepractica, este imposibila, nu are insemnatate in viet'a de statu intr'o mesura ca aceea, care se promita efeptulu de a nu se pote esecuta reform'a cutare seu cutare, fara ei, ca-ce esta si nu altulu obicinuesce a fi scopulu politice de negatiune, de pasivitate.

„Eu sum convinsu, si esperinti'a ne arata, ca romani pe terenulu politice de activitate, — c o n d i t i o s i n e q u a n o n — s o l i d a r i, mai mare trecere, vedea si onore voru asigurá na-

tiunei loru la poporele conlocitoare, decatu cu politic'a negatiunei, care cum disei, fara de aceea pentru ei este nepracticavera.

„Terminulu „c o n c e s u“ din preinaltulu rescriptu reg. din 25 Dec. 1865, de care se vedu a face intrebuintiare amicii principulu de negatiune, la deslegarea problemei dilei, nu pote veni in considerare; concedo vel demando, in viet'a constitutiunala parlamentaria are un'a si aceeași insamnatate. Dreptulu constitutiunalu, dreptulu de a reprezenta seu de a fi reprezentatu, este unu dreptu permissiu alu civiloru statulu, numai deca voiescu se folosescu de elu, sune invitarea coronei la nsuarea lui cu terminulu concedo seu demando. Se intorcemu lucrulu — dar ore, candu in locu de concesu s'aru fi disu demandu in acelu rescriptu p. n., aru fi fostu ore datori locuitorii tieriei se alega deputati pentru Pest'a negresitu? — Nu si atunce alegeau numai, carii vreau si carii nu, remaneau pe la vetrele loru.

„Va se dica intrebarea se inverta in giurulu pusetiunei nostre independente de acelu terminu.

„Din totalitatea giurstariloru debue se judecamu, cum aru fi ore mai folositoriu pentru noi, a intra in actiune impreuna cu celelalte 3 natiuni, cari se duc seu izolati de ele a ne arunca pe terenulu negatiunei? De aici purcedendu, amu venitu la convingere, ca noi politic'a de activitate nici fatia cu diet'a de in coronare din Pest'a se nu o parasimu, si acest'a cu atat'a mai putinu, cu catu, ca preinaltulu rescriptu din 25 Dec. insusi asigura autonomi'a Transilvaniei, recunoscandu esprese validitatea legiloru urmate pana aici pentru ea, prin urmare si acelor din 1863; denegandu espresu punerea in viet'a a art. I de lege dia 1848, in tienorea lui presenta, si dicandu espresu, ca Transilvaniei ei concede a tramite reprezentanti la diet'a de in coronare.

„Temerile de prejudiciu in contra autonomiei tieriei escate din alegeri de deputati pentru Pest'a dupa art. II din 1848 se potu imprastia prin protocolatii potrivite facute in comitetele centrale cu ocaziunea perlegerii ordinatiuniloru guberniali, demandatorie de alegeri.

„Apoi in fine alegandu-se barbati maturi, cu trecutu banu, se pote astepta dela intielepciunea, patriotismulu si simtiulu de onore alu deputatiloru alesi a afla insii fatia cu diet'a de in coronare acelu terenu de actiune, care sa fia aptu a nu compromite autonomi'a Transilvaniei basata pre legile ei proprie, garantate din nou prin p. n. rescriptu reg. din 25 Dec. 1865. Y—Z.

Dela diet'a Ungariei.

(Cor. orig.)

Pest'a 17 Fauru 1866.

Pe di ce merge, se incorda puterile de capacitate, pentru a da dualismulu cutare resultatu, care acum in Ungari'a e pe tapetu in chipu de cestiunea dilei; toti astepta cu oresi care curiositate, se vada, ce felulu de urmari sa aiba problemele desfasurate ca respunsu la cuventarea de tron, in proiectulu de adresa.

Joi in 15 a lunei acesteia pe la 10 ore cas'a muzeulu era plina de omeni, prin galerii de tempuriu ocupandu-si locu fia-carele, si celu mai capriciosu trebuia sa-si arete prob'a de tolerantia, si se suferu imbulzala cea mare, iar escilarea caldurei de multime, facea pe omu se innote in sudori.

Dintre ablegati, care de care doriau a se insinua, pentru de a-si cere cuventu; dintre ascultatori, care de care se ascutia a audi ce-va, fiindca audisemu cumca mai intaiu voru sa se aduca contra argumente adresei lui Deák; si eaca! presedintele Szentiványi dupa semnalulu clopotielului, proiecteaza cetirea cuventulu de tron, cetirea adresei, si apoi urmara membrii insinuati, care si luasera chiamarea de eroi ai dilei.

Bartal, acelu barbatu calificatu pe terenulu oratoricu, carele si lua cuventulu mai nainte, era destulu de asigurat in sine ca nu va tabari, fiindca lupt'a e usiora; deca cine-va si-a datu tempu destulu de a-si incerca puterile aratandu mai multe probe pe campulu luptei sele cu succesu laureatu.

Neintreruptu două ore și diumetate a vorbitu, pareă ca totu mai multu i-aru placé se vorbésca, și ascultatoriulu pareă ca aru fi voitu sa o lungésca câtu mai multu, fiinduca avé o limba, carea continea constructiuni periodice de frase in florite, și cu finirea vorbirei lui se fini și ședintia. —

Vineri in 16 urmă Madarász care desfășurá din alta punctu de vedere constitutionalismulu ungurescu, și apoi se hotári pe lângă adresa. —

Acestuia i urmă Eötvös, acelu barbatu erudit, carele in tóte ramurile sciintiei si-a datu proba de discretiune (?), și innaintea conaționalilor sei, și strainilor, și care cá politicu si-a datu simbolulu pe lângă proiectulu de adresa.

Zsedényi, se vedí a voi a resturná principiile, dupa care se doriá ministeriu responsabilu, și aplicarea legiloru 48-ane nainte de revisiune, și-si facú dechiaratiunea contr'a proiectului de adresa. —

Gicz y, fostulu presedinte alu dietei din 1861. carele acum nainte de constituirea dietei a renunțiatu de presidiu, pentru a se vedé in libertate de a-si aretá principiile sele, dupa care sa se urmeze continuitatea de dreptu, și facú analis'a cu acea inchiere, ca se convoiesce la proiectulu de adresa; asiá pâna aci 2 fusera contr'a 8 pentru adresa.

In 17 si lua vorba Trónyay și se esprima pe lângă proiectu, deci de ore ce pâna aci 9 se declarara pentru, și numai 2 contr'a, se facú propunere, cá presidiulu sa termineze discussiunile generarie, și sa se deie locu discussiuniloru particulari; respundindu presedintele, ca deca cei insinuatii si retragu cuventulu e gat'a a le terminá, se radică Deák și-si innaltia tonulu seu, spunendu-si cu unu pathosu opiniunea: Pâna ce este cineva insinuat, trebuie sa se deie locu discussiuniloru generarie, cáci fiacare reprezentante cá alesulu poporului e detoriu a dá séma poporului seu, de cele ce s'a făcutu, nu se póte permite dara a se pune stavila discussiuniloru generarie, cáci acea aru fi sabie cu două taișuri, care astadi pe unulu mâne pe altulu va sa ingimpe; gráiésca fia-care și-si descopere pârerile! Unii aplaudau aplause de bucuria cu lacrimi in ochi, pareau a fi iubitorii poporului. . . . !!

De órece dualismulu va sa-si aiba capetulu (?), și acelu proiectu alu comisiunei de 30 va sa remâna, romanii in genere inca voru sa-lu primésca, rezervandu-si dreptulu la pertractarea particularia.

Ce se atinge de cestiunea nationalitatiloru, încatu aru fi vorb'a de consolidarea natiuniloru diferite, ablegatii români, cu cei serbesci, suntu in contielegere, dar de ore-ce serbii au de cugetu de a se basá pe unele diplome, care continu óresi care privilegie separatistice și eschisivu loru sunatóre, urméza de sine ca manecarea este grava, și compactia cu greu și póte conserva durabilitate, cáci românii asiá diplome de nu aru posiede, numai cu principii sanetóse voru a invinge pedecile, și a dobandi dreptatea legala.

Fata viam inveniunt aderitque vocatus Apollo!

S. Fercu.

Eveneminte politice.

Sabiiu 9 Fauru.

Din isvoru securu aflámu ca la Hunedór'a e alesu deputatu Dr. Lazaru Petcu; la Gherl'a: Simai și Gaizago; la Olahfalu Gál Janos; in S. Sz. György, conte Paulu Kálnoki; in Breticu Emr. Gaboru, carele fusese alesu și la diet'a din Sabiiu din 1863/4.

Dupa Ll. p. rescriptulu ce are sa urmeze cá respunsu la adrese nu va tratá cestiunea pâna in ultimele ei ratiuni, ci Imperatul si reserva dreptu de a-si manifestá pârerile sele asupr'a modululu de pertractare a afaceriloru comune.

„Mercuriulu svabescu“ are o scire interesanta și demna de consideratu in impregiurările de fatia. Acést'a e o dechiaratiune a cont. Andrasy la unulu din prândiurile de curte. Contele Andrasy sa fia conferitu mai inainte cu contele Eszterházy, iara dupa aceea sa se fia dechiaratu Imperatului, cá unu conflictu ce s'aru potea nasce intre Austri'a și Prussi'a, Ungari'a l'aru privi de o afacere comuna, și Ungari'a atunci aru pune in dispositiunea Imperatului bani și sânge. Acést'a dechiaratiune sa fia făcuta o impressiune adunca asupr'a Majestatei Sele, celu puțin se asecura, ca nemijlocitu dupa acést'a s'a esprimatú cátra cont. Mailath fórte indestulitoriu și ca aru fi disu ca Majestatea Sea e convinsu, ca in óra de periculu póte sa se radíme pe Ungari'a. Unele sciri aduceau in legatura calatori'a Archiducelui Ludovieu Victoru, cu denumirea Naltu-acelui'a de Palatinu alu Ungariei.

In dilele din urma se vorbea despre venirea ministriloru la Bud'a Pest'a. Mai multe diuarie asigura, ca calatori'a acést'a nu aru avea alta de scopu decátu statorirea rescriptului reg. la adresa dietei croate. Acum aflámu ca ministrii și cancelarii de curte au și sositu in Bud'a-Pest'a și ca au sa se desbata cestiuni de statu.

Temerile de o crisa ministeriala sunt delaturate.

N. Fr. Bl. are unu telegramu din Agri'a, in carele se dice, ca s'a lattu temerea intre deputatii dietali, ca rescriptulu carele va

respunde la adresa dietei va ordiná totodata și disolverea dietei și apoi diet'a cea noua ce aru fi a se conchiamá sa se convoce pe basea legi, ce are se o lucre diet'a de acum.

In diet'a Bucovinei se propune o adresa cátra Maj. Sea, prin care sa se céra iertarea dárei de pamentu pe unu anu; dupa aceea o alta adresa pentru restaurarea autonomiei bisericei greco-orientali și pentru conchiamarea unu sinodu diecesanu.

Mai departe s'a primitu stergerea legi cari restringe facultatea de posesiune a israelitiloru; s'a sanctionnatu legea de fómete; in fine se róga de M. Sea, adresandu-se diet'a prin ministeriulu de statu, cá sa li se prelungésca sesiunea pâna in 21 Fauru.

Organulu oficiosu alu ministeriului nostru de comerciú incunosciintéza, ca esista o apropiare între Austri'a și Itali'a in privintie politice comerciale. Ministrulu de comerciú bar. de Wullerstorff au emis in contielegere cu ministrulu de finantie o ordinatione cátra tóte oficiile vamale, in care se espune, ca tratatulu de comerciú și de navigatiune incheiatu la 1851 cu regatulu Sardiniei se estinde cu 16 Fauru și asupr'a celorlalte provincié italiene. „Asiá“, dice Presse „ministeriele de comerciú și de finantie aru fi recunoscutu indirectu Itali'a.“

Din cele din afara atrage mai tare acum atentiunea asupr'a manoprelor ministeriului presedinte prussianu in politic'a interna și esterna a Prussiei. In launtru calca in picóre constitutionalismulu in modulu celu mai batátoriu la ochi, facendu din cas'a ablegatiloru objectulu seu de jocu, amenintiadu-i cu procese, arestandu-i, amenintiandu cu disolverea camerei și in fine aducendu-le proiecte de legi pe cari doresce densulu cá sa i le voteze camer'a. In afara colportéza adrese prin care se esprima dorintia de a uní ducatele dela Elba cu Prussi'a. Asiá o adresa cetimu, ca i s'au tramisu din partea nobilimei din Schleswig Holstein.

Din Francia aflámu ca corpurile legiuitóre manifestsza multa simpatia puteri papali. Adres'a senatului s'a indestulitu cu cuventulu putere; cea a corpului deputatiloru au adausu cuventulu „lumésca“ despre care e vorb'a ea trebuie sustnuta. Gazette de France se dice ca reproduce scirea, ca principele imperialu (fiulu lui Napoleonu III), are de scopu a cumperá din mijlócele sele proprii materialulu de resboiu alu trupelor de ocupatiune, pentru cá sa-lu faca prezentu Papei.

Opusetiunea corpului legislativu avea de cugetu a pretinde dela regimu a se dechiará pe fatia despre starea espeditiunei mesicane și a stáruí, ca acum dnpa ce armat'a au făcutu minuni de eroismu sa se re'ntórne cátu mai curendu acasa. Guérout, Havin Thiers și Pelletan au pretinsu in sa, ca e nepatrioticu a aduce pre regimu publice in perplexitate și asiá au decisu a trece cestiunea acést'a cu vederca.

Din Londron se spune ca regimulu au conchiamatu pe 17 Fauru o ședintia estra-ordinaria a parlamentului, spre a suspendá actulu habeas corpus pentru Iri'a (Irland).

Din Spania se spune ca infantulu nu de multu nascutu, care capatasa in botezu 112 nume au muritu.

Din Itali'a nu putemu trece cu vederea oraculós'a dechiaratiune a ministeriului presedinte Lamarmora, carele respunde la o interpelatiune, ce i se facú in camera, ca Itali'a e in stare de a purtá resboiu, fâra de a se mai teme de periclitarea unitáției, chiaru și in casu candu reesítulu resboiului aru fi nefavoritoriu.

Din Romani'a aflámu ce ministeriulu celui nou de finantie i a succesu a realizá o parte de imprumatu. Camerile au votatu o lege in urm'a cárei scóterea contributiunei sa se facá prin comune, asemenea o lege de tacse pentru decisiuni judecátorești. Diuariele romanesci ne spunu despre reductiuni insemnate in bugetu. Tromp. Carp. impartasindu dupa Monitoriu despre noii comissari controlori ai bancei romanesci in persónele dloru Moruzi, Plagino și Vinterhalder și aducandui pre acést'a in combinatiune cu ministrulu de finantie Otetelesianu: — dice, ca finantiele au in acesti barbati și garantia morala și materiala. — „Sentinela“ s'a suprimatu. — Dupa diuarie straine graséza choier'a in Moldavi'a. —

Vizogn'a 8 Fauru

Precum in tóte părțile Transilvaniei comisiunile centrali se ocupa cu elaboretele prescise pentru alegerile de deputati la diet'a din Pest'a; asiá și la noi in Vizogn'a comisiunea centrale si-au fini u totalu elaboretele sele dicu totalu pentru ca in 14 și 15 Febr. nu numai s'au intreprinsu per scritinium votarea, ci in 15 Febr. dintra doi fosti candidatii Carolu Timar jude regescu, și Procurorulu magistratualu Ioann Moldovanu, acestui din urma i s'au si datu credintionalulu la mâna, cá unuia ce din 566 de votanti au capatatu 321 voturi. — Caus'a de românii ogneri alegatori cá majoritate, n'au devenitu pentru Candidatulu loru Domnulu Ioann Moldovanu in minoritate se póte ascrie singuru virtuosului și nobilului caracteru ce-lu posiedu toti Ognerii români, și increderea in persóna alesului deputatu și remânu laudabili cu atáta mai tare cu câtu pelânga tóta propaganda profetiloru străini, cá se atraga in castre streine, și anume pentru candidatulu loru ei (Românii) totusi au remasu nemiscati cá zidulu.

Cum, si anume prin ce fortune au trebuit sa tréca alegatorii

români pâna la locul desfiptu pentru alegere, le voi comunica Onoratei Redactiuni spre publicare cu alta ocaziune. —

Ioann Pr.

Aplaudâmu si noi tînut'a Ogneriloru si ni-aru fi parutu bine candu acea tînut'a aru fi fostu intru tôte imitata, si mai bine pretiuita de intrég'a nôstra inteligentia de acolo. Dupa ce alegerea este fapta complinita, nu va mai fi de lipsa a ne întorce mai multu la detairile decurgerei si incheiâmu memorandu demna si barbatésca purtare a Preotiloru si a altoru bravi, cari au doveditu in conducerea poporului unu neinteresu esemplariu de care ni se pare ca chiaru dlu corespundinte nu au fostu intru tôte insufletitu; iara deputatului alesu, dlui procuroru Ioann Moldovanu i postimu succesulu celu mai bunu la chiamarea cea onorifica si grea ce i s'a concediutu si au luat asupra-si!

Proiectulu de adresa

cetitu in siedinti'a din 8 Fauru, 1866 a casei reprezentantiloru Ungariei.

(Continuare si Capetu din nr. premergatoriu.)

Maiestatea Ta Te-ai induratu pré gratiosu a dechiará in pré inaltulu cuventu de tronu „ca cu deliberarea acestei cestiuni stá in legatura strinsa, ba nedespartibile revisiunea respectivestrafarmarea acelei pártialegiloru din 1848, care se referesce la exercereá drepturilor monarchului si la cerculu de activitate aluregimului.

In a dou'a adresa pré umilita a nôstra din anulu 1861 amu fostu propusu Maj. Tale, „ca intre determinárele legiloru din 1848 suntunele puncte, carisinoi dorimu pre lánge sustinerea nevatemata a drepturiloru poporului alestrafarmá mai amesuratu scopuluisiale desvóltá mai definitivu. Asemené ne-amu dechiaratu, „ca, déca Maiest. Ta doresci a schimbá legile in órecare parte, diet'aintregita se va consultá fára întârdiere si va asterne Maiest. Tale decisiunile sele asupr'a propuneriloru presentate in respectulu acest'a de cátra Ministeriulu responsabilu alu Maiest. Tale.“ Ne dechiarámu asiá dara si acumgat'a, ca in cátu va fi de lipsa schimbarea vre-unei legi pre calea ordinaria a legelatiunei, vomu susterne Maiest. Tele in respectulu acel'a propusetiunile nôstre consunatóre cu principiile fundamentali ale constitutiunei nôstre.

Natiunea magiara are o dorintia ferbinte, ca adeca sa vadia mai antáiu pre regele seu creditariu incoronatu cu corón'a sântului Stefanu cá in fine sa se implinésca aceea, ce eveneminte fatale au impiedecatu in decursu de 17 ani. Acést'a nu e numai o ceremonia solemnă in patri'a nôstra, ci intregirea necesaria a constitutiunei, legatur'a cea mai frumoasa, mai delicata si totusi cea mai tare, carea léga natiunea de regele seu. Pâna candu acést'a nu se intempla tôte otáririle nôstre remánu numai propuneru, cáror'a singuru numai sanctiunea regelui incoronatu le póte dá validitate de lege. Pâna atunci aperárele nôstre, ori cátu de multu promitétóre sa fia, suntu numai sperári nesecure, cari numai regele incoronatu le póte realisé. Viéti'a nôstra politica in presinte e inca dubia si clatinatória si clatinarei acestei'a numai Maiestatea Ta i-poti pune capeta restaurandu constitutiunea nôstra in fapta si incoronandu-Te. Binevoiesce deci Maiest. Ta a ascultá acést'a rogare a nôstra si a face cu potintia implinirea dorintiei nôstre cátu mai curendu.

Cu respectu vomu primu si ne vomu consultá despre aceea ce Maiest. Ta cá rege incoronatu Te vei indurá la tempulu seu a ne impartási pre cale constitutiunale in privinti'a intereseloru spirituali si materiali ale tieriei. Ma, in cátu cu privire la aceste interese credemu a fi fórte necesaria crearea de legi nóue séu schimbarea celoru ce sustau, ne vomu apucá cátu mai curendu de pregatirile, cari receru tempu mai indelungatu, si otáririle nôstre le vomu asterne la tempulu seu cu umilintia Maiestáti Tale.

Noi simtiimu aduncu, ca legelatiunea nôstra si in respectulu intereseloru spiritului are inca multu de a suplini si a indreptá. Vomu stáruí si in partea acést'a a face totu ce postesce fericirea comune a patriei si ce ne comenda detorinti'a nôstra cetatienésca. Plecandu din principiile fundamentali ale constitutiunei in lucrárele nôstre totudeu'u vomu avé indreptariu dreptatea si ecuitatea fatia cu tôte clasele cetátiiloru statului fára diferintia de relegiune si limba. Cu deosebire vomu luá in consideratiune si aceea ce amu pronunsiatu si in adres'a nôstra din 1861.: „ca simtiulu de natiunalitate, care totu mai multu se desvóltá, reclama atentiune si nu se póte mesurá cu cumpen'a tempiloru trecuti si a legiloru vechi.“ Nu vomu uitá nici odata, ca locuitorii Ungariei de alte limbe suntu asemené cetátiieni a-i Ungariei si noi voimu cu sinceritate a asecurá prin lege, totu ce postescu in asta privintia interesele loru si interesulu comune alu patriei. La formarea acestoru legi inca vomu urmá principiulu dreptáti si frátietáti.

Interesele nôstre materiali cu deosebire suntu acele in respectulu cáror'a din caus'a impregiuráriloru pline de fatalitáti amu re-

masu inderetru intr'unu modu ce ne insufla ingrijiri. Va fi unu lucru greu a invinge urmárele apasatóre ale acestei remaneri, dar noi nu ne vomu spáriá de acést'a opera grea, pentru ca e o cestiune de viétiá pentru natiunea nôstra. Ameliorarea pusetiunei nôstre politice va inaintá si interesele nôstre materiali, precum va fi si aventarea pusetiunei nôstre materiali radimulu esentialu alu situatiunei nôstre politice fie-ne iertatu a sperá ca intielepciunea si parintésca grije a Maiest. Tale voru ajutá neobositele nôstre stáruintie atátu in respectulu unei'a cátu si in alu celei'a-lalte. Desvóltarea nôstra spirituale si progresulu materiale nici decátu nu stau in contr'adicere cu adeveratele si drepte interese ale tieriloru, ce nu se tînu de corón'a Ungariei, ba inca acelu progresu si aceea desvóltare pre candu ne dau potere si pondu — marescu totu odata si pondulu si poterea aceloru tieri, precandu ne redica pre noi redica totulu.

Esprimámu multiamita sincera Maiestáti Tale si pentru aceea, ca Te-ai induratu gratiosu a provocá si diet'a Croatiei si a Slavoniei, sa se ingrijésca de tempuriu cá aceste tieri sa póta fi reprezentate cumu trebuie in diet'a nôstra de acum. Acést'a o considerámu ca unu documentu alu pré inaltului scopu de a sustiné integritatea coróniei ungueresci si a intregi diet'a nôstra. Fatia cu aceste tieri cá soti constitutiunali a-i nostri noi si acum suntemu in aceea opiniune care o amu adusu la pré inalt'a cunoscintia a Maiest. Tale in a dou'a adresa pré umilita a nôstra din anulu 1861. Repetimu deci de nou: „ca déca Croati'a voiesce a luá parte ca tier'a in legelatiunea nôstra, déca ea voiesce a se chiarificá mai intáiu cu noi in respectulu conditioniloru pre lánge cari e gat'a a-si legá pusetiunea de dreptulu publicu cu Ungari'a, déca in respectulu acestor'a voiesce sa vina in atingeri cu noi cá natiune cu natiune, nici acést'a nu o vomu refusá.“ Cu incredere sincera le intindemu mân'a fratiésca, numai sa se sustina integritatea si independintia constitutiunale a tieriei nôstre si a coróniei Ungariei.

Precandu ne exprimámu in sa pré respectuós'a nôstra multiamita nu potemu retacé nici temerea ca pre candu pré inaltulu cuventu de tronu vorbesce de Croati'a si Slavoni'a, Dalmati'a nu o amintesce necairi. Acést'a tíera impreuna cu Croati'a si Slavoni'a se tîne de corón'a Ungariei, si finduca Maiest. Ta ai determinatu de de punctu de plecare sanctiunea pragmatica carea spune apriatu, ca tierile coróniei ungueresci nu se potu despári deolalta, a buna séma nu Vei voi, cá intregitatea coróniei Ungariei garantata de atátea ori in modu solenu, sa se stirbe si mai departe.

Decisiunile dietei Croatiei din an. 1861, cari Maj. Ta Te-ai induratu a ni le impartási, credemu ca atunci aru fi mai cu scopu a le pertractá, candu ne vomu poté consultá impreuna cu reprezentantii séu plenipotentiatii acestoru tieri tramesi spre impacatiune si cu conclucarea loru vomu poté deliberá asupr'a acestu obiectu.

Multiamimu Maj. Tale si pentru acea ingrijire p. n. cu care porti la inima deliberarea finale a relationiloru provenitórie din uniunea Tranniei cu Ungari'a. Fundamentulu acestoru relatiuni, Pau pusu acele legi, cari s'au adusu in 1848 despre uniunea Ungariei cu Ardelulu in contielegere comune a ambeloru acestoru tieri si s'au santiunatu solenu prin aprobare regésca. In respectulu acest'a in sa mai este multu a se face si noi nu ne indoimu ca spre mijlocirea unei otariri din tôte pártile odichnitóre drepte ci cuventiósé, e de lipsa o cumpanire matura si prevedere. In consultárele acestor'a pre noi ne voru conduce simtiemintele iubirei fratiésce; si basea speráriloru nôstre e increderea, ca nimenea nu va postí dela noi ce-va, ce aru poté periclitá principiile fundamentali ale constitutiuni nôstre.

Prin conchiamarea Croatiei si Ardealului in diet'a nôstra s'a inlaturatu o piedeca grea, carea in anulu 1861 a impiedecatu mai multu activitatea nôstra legelativa. Concede-ne Maj. a Te rogá si a sperá, ca Maj. Ta vei mijloci cu poterea regésca, cá sa fia reprezentate in diet'a nôstra partea intregitória a tieriei nôstre, Fiume, precumu si corporatiunile, care dupa art. V de lege din 1847/8 suntu párti constitutive a le dietei Ungariei.

Inprivinti'a aceloru compatrioti ai nostri cari pre basea acúsáriloru politice fura condamnatu, precumu si in privinti'a acelor'a cari pentru asemenea cause fura condamnatu de curendu séu inca stau sub acúsare; rennoimu cu sincer'a incredere, rogatiunea nôstra asternuta Maj. Tale in 1861. Ascuta Maj. Ta rogaciunea nôstra si intaresce si prin aceea credinti'a natiunei, ca er'a cea nóua, care o asteptámu cu atát'a sperantia dela simtiemintele constitutiunali ale Maj. Tale, va sterge tristele remasitie ale trecutului si va aliná ranele cele crunte ale inimelor.

Scimu si recunóscemu cu anima multiamitória si sincera, ca Maj. Ta ai parintésca intentiune, de a departá ingrijirile si a delaturá pedecile, cari au impiedecatu pâna acum decisiunea asupr'a cestiuniloru nôstre de dreptu publicu. Déca asemenámu trecutulu si presentulu; vedemu cu bucuria, ca punctulu de plecare, scopulu si mijlócele de odinóra si de acum suntu deosebite esentialmente. Trecutulu ne a apesá cu ingrijiri (temeri) nefinite, presintele ni promite unu venitoriu mai frumosu.

Maj. Ta ni-ai deschisu câmpulu constitutiunale pentru activi-

tatea noastră, și pre acestu terenuri vomu implini cu bucuria detorintia noastră cetățienescă. Staruintele noastre inșă numai atunci potu avé rezultatu, decă in lucrările noastre legelative ne conduce credința tare, ca ce a statoritu împreună regele cu națiunea, numai vointia unită a regelui și a națiunii, o pôte și straformă. Bazea acestei credințe nu pôte fi, decâtu numai continuitatea de dreptu recunoscută in principiu și in fapta pasita și in viața.

Maj. Ta prin puterea absoluta imp. nu voiesci a ne octroa un'a constituțiune nouă, și noi, pre cari ne léga legile fundamentali ale constituțiunii unguresci, cari sustau dupa dreptu, a primi liberu și de buna voia o atare constituțiune octroata. Maj. Ta pornindu din sanctiunea pragmatică, ne provoci, a modifică pre cale constituțională aceea ce e cu smintela in legile noastre, și a întregi aceea ce e defectuosu. Inșă tier'a și acum sta continuu sub regimu absolutu. Constituțiunea noastră pe a cărei base aru trebui să exerciamu dreptulu legelativei, inșă și acum e suspendată in privința căror'a și Maj. Ta recunosc gratiosu, ca legalitatea lor formală nu se pôte supune la nici o excepțiune, in fapta se considera că candu n'aru esistă; din contra atari ordinațiuni octroate, cari s'au emis cu delaturarea legilor noastre fundamentale, ba in contr'a acestor'a, și cari conturba continuu interesele cele mai sante ale cetățienilor acestei țeri, ba inșă și pacea interna a singuraticelor confesiuni, — se suslinu inșă și acum in mare parte; regimu parlamentar, ministri responsabili n'avemu; municipiele, comitatele, districtele, cetățile inșă neci acum nu si-au recastigatu pușetiunea lor constituțională, și in toate ramurile administrațiunii dărnescu un'a sistemă absolută. Pre teritoriulu patriei noastre ducu administrațiunea două corporațiuni de amploti nedependenti de olalta, dintre cari nici un'a nu e constituțională, ba inșă un'a e pre lângă aceea și straina, încātu nu sta in nici o aternare dela puterea regimului ungurescu.

Ne rogămu deci de Maj. Ta pentru continuitate de dreptu in întielesulu legilor noastre, cu deosebire pentru unu regimu parlamentar, unu ministriu respunditoriu și pentru restaurarea constituțională a municipielor. Noi nu poftimu decâtu esecutarea legi, pentruca legea neesecutată e litera mórta, fără continuitate de dreptu constituțiunea nu traiesce. Noi nu poftimu nici o imposibilitate politică; nu avemu intențiunea de a periclită securitatea imperiului său de — a scurtă drepturile legali ale monarhului nostru, și vomu apretiu totdeun'a dreptele pretensiuni ale tierilor sorori. Și noi le tinemu pre aceste de interese comuni de un'a mare importantia, inșă suntemu convinsi, ca denumirea de ministri unguresci respunditori și restaurarea constituțională a municipielor, nu stau in contradicere cu aceste interese comuni prea ponderose.

Scimu, ca dupa cele ce s'au intemplat de 17 ani ára influința noastră, periodulu de trecere va fi împreunatu cu multe greutate; scimu ca primirea faptică și ordenarea mai multor rami ai administrațiunii, pretinda tempu mai îndelungatu și suntu împreunate cu ore cari incurcări, a căroru deslegare va recere mare grige. Dar nici aceste considerațiuni nu facu din susținerea și mai departe a sistemului absolutistice un'a necesitate nerrefusabilă, și nu eschidu posibilitatea, ca constituțiunea noastră să sustee și pre tempulu in care ne consultămu despre modificarea legilor singuraticice.

In unu periodu de trecere nu pôte fi nici procedur'a ministeriului respunditoriu in toate asiă de regulare, precum se intempla acest'a in cursulu regulariu neconturbatu și neinteruptu nici odata alu vieții constituționalu. Diet'a noastră va tiné-o acest'a totdeun'a in vedere, și procedur'a ministeriului ungurescu respunditoriu, ca a unu regimu parlamentar cu respectu la toate acele, cari se tinu de esoperarea impacaciunii pre cale constituțională, de primirea administrațiunii și de conducerea-i provisorie, — in locu de regore o va judecă cu indulgența cuveninciosă; ba, stăruintele sincere îndreptate spre aceste scopuri, va fi gat'a a le sprijini dupa putința.

In modulu acest'a se voru poté delatură greutățile, ce s'aru ivi, și ele de securu se voru și delatură, decă zelosele stăruinte ale dietei in respectulu acest'a le sprijinesce și puterea regesca a Maiestății Sele. Restaurarea unei părți atâtu de esentiali a constituțiunii noastre va înaltia încrederea națiunii și va delatură temerea ei, care aru poté mai tare împiedecă rezultatulu doritu. Ministeriulu respunditoriu va posiede și încrederea Maiestății Tale, și că regimu parlamentar și încrederea tieriei. Pre baza acestei încrederi duple, ministeriulu respunditoriu, standu cu ambe părțile in atingere continuă, prin lucrarea se va usură mersulu invoicelelor dietali, cu deslusirile sele va poté risipi de tempuri multe îndoielile și părerile divergenti le va poté apropiă deolalta. Și fiinduca preste aceea, in urm'a pușetiunii sele oficiali, mai adese ori vine in atingere cu barbatii de statu ai celor'alalte țeri ale Maiestății Tale, și in direcțiunea acest'a pôte promovă deslegarea multor cestiuuri grele.

Decă inșă Maiestatea Ta nu ne-ai implini cererea noastră legiuită și cuveninciosă și, susținendu și de ici incolo sistem'a absolutistice, ne-ai denegă restaurarea regimului parlamentar și a ministeriului respunditoriu: pre inimele noastre iarasi s'aru asiedia îngrijire apesătoare și clatinarea sperării noastre ne-aru îngreună pastrarea acelei odihne a sufletului, de care avemu lipsa in gradu

atātu de înaltu la deslegarea grelelor cestiuuri ce ni s'au propusu. Diet'a noastră presinta s'a conchiamatu pre bas'a unei constituțiuni garantate și de sanctiunea pragmatică. Missiunea ei este: a modifică unele puncte esentiali ale legilor noastre, a încoronă pre regele Ungariei și a întemeia viitoriulu mai ferice alu patriei. Sa binevoiesci Maiestatea Ta a luă gratiosu in considerațiune, ce pușetiune aru fi, candu tier'a in acelasi tempu candu eserceza prin reprezentantii sei acestu dreptu constituționalu, in toate celelalte aru stă afara de constituțiune.

Pre lângă regimulu parlamentar și ministeriulu respunditoriu, e guvernarea de sine municipale legiuită a comitatelor, cercurilor și a cetăților, a două recerintia esentială a constituțiunii noastre. Aceste două stau in legatură indisolubile un'a cu alt'a.

Toate instituțiunile Ungariei suntu insufletite de ide'a guvernării de sine; ea împreună puterile cele mai bune spre sprijinirea administrațiunii publice, ea oferesce prin publicitate control'a cea mai secură contr'a abuzurilor; ea marginesce esecesele nedrepte cu puterea oficialilor. In decursulu vieții noastre constituționalu, ea a aperatu patri'a noastră de sistem'a birocratică, care stă cu instituțiunile tieriei, cu viața publică și datinele ei in contradicere directă.

Până candu nu se va restaură acea guvernare de sine a municipielor, care o desemna constituțiunea: activitatea constituțională a poporului nu pôte sprigini administrațiunea publică. Fără publicitate și control'a va fi defectuosă și sub acest'a suferă mai multu încrederea către oficiali, pre alta cale inșă abia se va poté ordină cu scopu administrațiunea publică cu crutiare de spese asemenea de mare. Autonomi'a municipală e un'a parte constitutivă principală a nedependenței tieriei pre terenulu administrațiunii interne — a nedependenței, care și Maj. Ta te ai înduratu a o recunoșce.

Totu insulu doresce cu sinceritate, ca ponderosele cestiuuri pendenti să se eomplaneze spre liniscirea generală. Liniscire generală inșă, și cu privire la modificările oportune, numai atunci e a se speră cu securitate, decă prin cunoscința obiectului și a situațiunii ideele voru deveni mature și in cercurile poporului; Nimic'a inșă nu esoperăza acest'a mai usioru, nimic'a nu învinge mai repede preocuparea și temerea neintemeiată de lucrulu necunoscutu ca schimbarea publică a ideelor. Ce pôte prestă pres'a in direcțiunea acest'a e mai multu teoreticu și in totu casulu restrinsu la unu cercu mai micu, precandu acea publicitate, care e împreunată cu viața constituțională a municipielor, adună pre locuitorii diferitelor tinuturi pre terenulu practic și conceptele lamurite prin schimbarea cugetelor ramurindu-se departe, strabatu și la clasele cele mai de jos ale poporului. Noi sun'em deci convinsi, ca nimic'a nu este mai aptu a înaintă acea liniscire generală, fără de care impacaciunea abia aru poté aduce binecuvântare, decâtu restaurarea autonomiei constituționalu a municipielor.

Nu ne tememu ca prin restituirea municipielor să se nasca greutăți esentiale de-si numai provisorie, pentru guvernarea statului, căci suntemu convinsi, ca diet'a ch'aru și in acestu restempu, va fi gat'a de a dá ministeriului responsabilu ungurescu alu Maj. Tale acea putere și mijloce ajutoriali, cari se voru recere spre delaturarea unor asemenea greutăți.

Cu încredințare sperămu dara, ca M. Ta vei plini gratiosu cererea noastră asemene spriginită prin interesele administrațiunii publice și prin oportunitatea politică.

Estu modu cu încredere sinceră descoperirămu M. Tale simțimintele și dorințele noastre. Cele mai sante obiecte ale venerațiunii, ale iubirii și ale neclăteii noastre credințe pre acestu pamentu suntu: patri'a și regele: iară interesele unite ale acestor'a suntu scopulu principale ale stăruintelor noastre. Temeiulu constituțiunii noastre e legea, complementulu ei este puterea regală, și a ne supune acestor'u două e cea mai înaltă detorintia cetățienescă pentru noi. Acest'a detorintia numai atunci aru fi apesătoare, de cum-va de o parte legea, de alta parte vointia regelui aru deveni in contradicere constantă și neimpacabilă un'a cu alt'a. Inșă gratia cu care M. Ta grăisi către credinciosulu poporu alu Ungariei și simțimintele constituționalu, descoperite in cuventulu de tron alu M. Tale ni dau sperare secură cumca de s'aru și ivi câte odata divergența in opinii, nici candu nu vomu deveni la o situațiune atâtu de dorerosă și de neimpecată. Maiest. Ta nu vei pretinde dela noi astfelu de sacrificiu, care nu-lu cere neaparatu scopulu comunu semnatu in sanctiunea pragmatică: iară noi spre asigurarea acestui scopu vomu plini toate câte ne impune detorința și pretinde binele publicu alu patriei.

Intielepciunea M. Tale va apretiu cu bunavointia parintescă intim'a noastră alipire către constituțiunea noastră, care e stelpulu celu mai tare atâtu alu libertății noastre, câtu și alu tronulu M. Tale. Paginile istoriei adeverescu, ca tronulu au fostu in cea mai mare securitate la acele popore, cari cu cea mai tare credința aperrara legile lor constituționalu.

Sa fii convinsu M. Ta, ca alipirea noastră către constituțiunea străbună și către dinasti'a regesca a M. Tale, pre care națiunea noastră pre temeulu constituțiunii sele de buna voia și liberă au innaltiat'o pre tronulu Ungariei, riuresce din unulu și aceluasi isvoru: din celu mai limpede isvoru alu pietății.